

ಬೃಂದಾವನದ ಹೃದಯರೂಪ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ

ಸ್ವಾಮಿ ವೀರೇಶಾನಂದ



ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಮಹಾತ್ಮರು.

ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ವಂತ ಊರು ಇಂದು ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜೆಸ್ಸೂರು. ಇವರ ವಂಶಸ್ಥರು ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರದವರು. ಇವರು ಮೂಲತಃ ತೆಲುಗು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಐತಿಹ್ಯಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅವರ ಮೂಲ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ. ಕುಮಾರದೇವ ಅವರ ತಂದೆ. ಕುಮಾರದೇವನಿಗೆ ಮೂರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಮೂರು ಜನರೂ ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಮೂವರೂ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಂದು ಹೆಸರಾದರು. ಅವರೆಂದರೆ, ರೂಪ, ಸನಾತನ, ಅನುಪಮ ಅಥವಾ ವಲ್ಲಭ. ಅವರ ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರು

ಸಂತೋಷ ಭಟ್ಟ ಎಂದೂ, ಸನಾತನ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರು ಅಮರ ಭಟ್ಟ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮರಣದ ನಂತರ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಗೌಡದೇಶದ (ಇಂದಿನ ಬಂಗಾಳ) ರಾಜ ಧಾನಿಯಾದ ಸಕುರ್ಮ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಂಗಾಳ ದೇಶ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಜನ ಸಹೋದರರು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾದರು. ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನ್ಯಾಯಪಂಡಿತನಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಭಟ್ಟಾ ಚಾರ್ಯನೇ ಇವರ ಗುರುಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಭಾಷೆಗಳಾದ ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೂರು ಸಹೋದರರು ಉದ್ಭಾವ ಪಂಡಿತರಾದರು.

ರೂಪ ಮತ್ತು ಸನಾತನ - ಇಬ್ಬರೂ ಉದಾತ್ತ ಗುಣವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು; ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬಂಗಾಳದ ಸುಲ್ತಾನನಾದ ಅಲಾದ್ದೀನ್ ಹಸನ್ ಶಾ ಬಹಳವೇ ಮೆಚ್ಚಿ

ವಿವೇಕಪ್ರಭ

ಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಪಿತರಾದರು. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು. ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಸುಲ್ತಾನನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದರು. ಸನಾತನ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಸುಲ್ತಾನನ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಸುಲ್ತಾನನ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಕೇಲಿ ಅಥವಾ ರಹಾನ್‌ಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಈ ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಶ್ರೀಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ೧೫೧೪ರಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಗೋಸ್ವಾಮಿ - ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ತೊರೆಯಿರಿ. ನನ್ನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರಿ.” ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅವರ ಬದುಕಿನ ದಿಶೆಯೇ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಅಣತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಲು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಸುಲ್ತಾನನ ಸೇವೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ತ್ಯಾಗ ಜೀವನವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಚೈತನ್ಯ ಮತ್ತು ಆತನ ಸಂಗಡಿಗರ ಸಂಗಡದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಸಮೆಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ಧನಕನಕಗಳನ್ನೂ ಎರಡು ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೇರಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಊರಾದ ಜೆಸ್ಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚಿಬಿಟ್ಟರು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರದ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಸಿಲ್ಹೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತು. ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಯಾತ್ರೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ತಮ್ಮ ದೂತರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಮಹಾಪ್ರಭುವು ಈಗಾಗಲೇ ಬಾರೀ ಘರಿಯಾ ಎಂಬ ಊರಿನ ಕಡೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ದೂತರು ತಂದರು. ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಆತನ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮ ಅನುಪಮ ಗೋಸ್ವಾಮಿ - ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತ್ರವೇ ಬಾರೀಘರಿಯಾ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಸನಾತನ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ನಬಗಂಜಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ನಿನಗಾಗಿ ೧೦,೦೦೦ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ ಎಂದೂ ಬರೆದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಿಧೇಯತೆಯ ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಸುಲ್ತಾನನು ಸನಾತನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಸನಾತನರು ಆ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತ

ರಾದರು. ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ಕಾಣಲು ವಾರಾಣಸಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ಬೃಂದಾವನದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಅವರನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಸಲ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ದಶಾಶ್ವಮೇಧ ಘಾಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ತತ್ವದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು: ೧. ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದು. ೨. ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ತತ್ವದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ಮತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದು. ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಈ ಎರಡು ಆಣತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ನಡೆಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ತದನಂತರ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಐತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಭಕ್ತಿ ರಸ ಸಾಗರವು ಗಭೀರವಾದುದು. ಅದರ ಆಳ ಉದ್ದಗಲಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಅಳೆಯಲಾರರು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಸೇವಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು, ಅದರ ಒಂದು ಹನಿಯಷ್ಟನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ.” ಭಕ್ತಿ ರಸಸಂಧುವಿನ ಆ ಒಂದು ಬಿಂದುವೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಲಕ್ಷ ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಸಾಕು ಎಂದು ಚೈತನ್ಯ ಚರಿತಾಮೃತ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂದಿನಿಂದ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿವಾಸ ಹೂಡಿದರು. ಅವರ ತಮ್ಮನಾದ ಸನಾತನ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಕೂಡಾ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಲೀಲೆಯ ಹಲವಾರು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಂಡು ಹಿಡಿದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗೋವಿಂದದೇವ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದುದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮರಿಮಗನಾದ ವಜ್ರನಾಭನು ಈ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂದು ಬೃಂದಾವನದ ಬಗೆಗಿನ ಐತಿಹ್ಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಗೋವಿಂದ ದೇವನ ವಿಗ್ರಹವು ಅತಿ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಇದರ ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹವು ಜೈಪುರದ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ದಿನನಿತ್ಯ ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಿಗ್ರಹದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಆಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ: ಶ್ರೀಗೋವಿಂದನ ಅಪ್ರತಿಮ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀರಾಧಿಕಾ ರಾಣಿ ತನ್ನ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: “ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಇವನ ಮುಖವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶಿಲ್ಪಿಯಾದರೂ ಯಾರು? ಎರಡು ಕಮಲದಂತಹ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದವನು ಅವನಾರು?.... ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದೆ.”

ಇದಲ್ಲದೆ ರೂಪ ಮತ್ತು ಸನಾತನ - ಇಬ್ಬರೂ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಹಲವಾರು ವೈಷ್ಣವ ಸಂತರ ಜೊತೆಗೆ ಮಧುರವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು ಎಂದರೆ ಲೋಕನಾಥ ಗೋಸ್ವಾಮಿ, ಭಾಗವತ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಮುಂತಾದವರು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ನಂತರ ಅವರ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ಜೀವ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯೂ ಸೇರಿ ಕೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯೇ ಸ್ವತಃ ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು ಹಾಗೂ ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ರೂಪ ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆದರ್ಶ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಭಗವನ್ನಾಮ ಶ್ರವಣ, ಉಚ್ಚಾರಣೆ, ಸ್ಮರಣೆ ಮತ್ತು ಭಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಬಂದಿತು: “ಶ್ರೀಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಹೃದಯಾಳದ ಆಸೆಯನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೊಂದು ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ರಾಧೆಯರು ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಥುರಾನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಉಂಟಾದ ವಿರಹ ಯಾತನೆಯನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಪುರೀಧಾಮಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟರು. ತಾನು ರಚಿಸಬೇಕಾದ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಭಾಮಾಪುರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಅದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ. ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾಗ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯೇ ಬಂದು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, “ದಯವಿಟ್ಟು ನೀನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ನಾಟಕವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸು” ಎಂದು.

ಕಡೆಗೆ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಜಗನ್ನಾಥ ಪುರೀಧಾಮಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವೇ ನಿವಾಸ ಹೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು

ತಾವು ಕಂಡ ಕನಸಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಭುವಿಗೆ ನಿವೇದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ: “ಯದುಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೃಷ್ಣನೇ ಬೇರೆ, ನಂದವಂಶದ ಕೃಷ್ಣನೇ ಬೇರೆ. ನಂದ ಕುಲದ ಕೃಷ್ಣನು ಯಾವತ್ತೂ ರಾಧೆಯೊಡನೆ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಆಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬೃಂದಾವನದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂದು ನಿನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಬೇಡ.” ಇದರ ಹಿಂದೆ ಗಹನವಾದ ತತ್ವವೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನು ರಾಧೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದನ್ನು ಅವರು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಅವರಿಂದ ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಎರಡು ನಾಟಕಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ-ರಾಧೆಯರ ಮಿಲನದ ಆನಂದವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಣ ವಿರಹ ಕಾತುರತೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಿಲನದ ಪ್ರೀತಿಯು ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುವುದು ವಿರಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದು ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿರಹದ ದುಃಖವನ್ನೂ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ‘ವಿದಗ್ಧ ಮಾಧವ’ ಎಂದೂ, ಎರಡನೆಯ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ‘ಲಲಿತ ಮಾಧವ’ ಎಂದೂ ಹೆಸರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಸ್ಮಯ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಜನ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ - ರಾಧಾರಾಣಿಯರ ಮಿಲನ ಮತ್ತು ವಿರಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕದಂಬ ಮರವಿತ್ತು. ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ವಿರಹದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆ ಮರದ ಎಲೆಗಳು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ. ಮನೋವೇದನೆಯಿಂದ ಮರವು ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹನಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಿಲನದ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಪರಿಶುದ್ಧ ವೈಷ್ಣವರಾದ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ, ಮಾನವನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಪವಿತ್ರ ದಿವ್ಯಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷವೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾದ ಭಕ್ತರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಜಗನ್ನಾಥ ರಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಓದಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅಲ್ಲಿನಿಂದ ವೈಷ್ಣವರು ಆಲಿಸಿ, ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕವು ನಮೋ ಮಹಾವದನ್ಯಾಯ ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ: 'ಗೌರಾಂಗನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚೈತನ್ಯನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿ ದ್ದಾರೆ.'

ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಹೃದಯದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಂಡವರು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಅವರಲ್ಲಿ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜಗನ್ನಾಥ ರಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಥದ ಮುಂದೆ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಪಣ' ಎನ್ನುವ ಲೌಕಿಕ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಹಾ ಪ್ರಭುವು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಪತ್ನಿಯು ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ: "ಯಾವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಪ್ರಿಯನೇ ಈಗ ನನ್ನ ಪತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಕಳೆದ ಯಾವನದ ದಿನಗಳನ್ನೇ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು.

ಈ ಲೌಕಿಕ ಪ್ರೀತಿಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಏಕೆ ತಾನೇ ಹಾಡಿಕೊಂಡರು ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಅವರ ಹೃದಯದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಲ್ಲರೂ ಅಸಮರ್ಥರಾದರು. ಆದರೆ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಮಾತ್ರವೇ ಒಡನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳ ನಿಜವಾದ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಭಾವಾರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ: ರಾಧೆಯು ತನ್ನ ಒಬ್ಬಳು ಸಖಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, "ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿ, ನಾನು ಈಗ ವಯಸ್ಸು ನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಯಾದೆನು. ನಾನು ಅದೇ ರಾಧಾರಾಣಿ. ಅವನೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ನಾವೀಗ ಮತ್ತೆ ಸೇರಿದ್ದೇವೆ. ಇದೊಂದು ಮಧುರವಾದ ಅನುಭವವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೇರಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಬೃಂದಾವನದ ಅರಣ್ಯದ ಆ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರು ತ್ತಿರುವ ಮಾಧವನ ಮುರಳಿ ನಿನಾದವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಆಲಿಸಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತೇನೆ."

ಹೀಗೆ ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ 'ಮನೋಭಿಷ್ಟ' ಅಥವಾ ಮನದಾಳದ ಆಸೆ ಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಚಾರ್ಯರೆಂದು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಾ ಪ್ರಭುವಿನ ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಬೃಂದಾವನ ವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಮಹದಿಚ್ಛೆ ಯನ್ನೂ ಅವರು ಪೂರೈಸಿದರು. ರಾಧಾ-ಕೃಷ್ಣರ ಸೇವೆಯನ್ನು

ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮಾಡುವ ರೂಪಮಂಜರಿ ಎಂಬ ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅವತಾರವೇ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಂದು ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಾರದರು. ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಶಾಸ್ತ್ರ - ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೀಗಿವೆ:

೧. ಭಕ್ತಿರಸಾಮೃತಸಿಂಧು : ಇದು ಗೌಡೀಯ ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಭಕ್ತಿಯ ಹಲವಾರು ಹಂತಗಳನ್ನು ಇದು ವಿಶದವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಯಾದ 'ಶ್ರದ್ಧೆ' ಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹಂತವಾದ 'ಮಹಾಭಾವ'ದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಭಾವಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨. ಉಜ್ವಲ ನೀಲಮಣಿ : ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯ ರಸವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕ 'ಭಕ್ತಿರಸಾ ಮೃತಸಿಂಧು' ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ಗ್ರಂಥದಂತೆ ಇದೆ.

೩. ಲಘು ಭಾಗವತಾಮೃತ : ಸನಾತನ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು 'ಬೃಹತ್ ಭಾಗವತಾಮೃತ' ಎಂಬ ಮೇರು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ದ್ದಾರೆ. ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರ ಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವನ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತರ ಚರಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

೪. ವಿದಗ್ಧ ಮಾಧವ ಮತ್ತು ಲಲಿತ ಮಾಧವ : ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥವು ೧೫೨೪ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಗ್ರಂಥವು ೧೫೨೯ರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

೫. ಸ್ತವಮಾಲ : ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಇದು.

೬. ದಾನ ಕೇಲಿ ಕೌಮುದಿ : ಇದೊಂದ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕ. ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಗೋಪಿಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ದಾನಕೇಲಿಯ (ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಆಟ) ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಾವು ಇದರಲ್ಲಿ ನೋಡ ಬಹುದು.

ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಗಳು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೬೪ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಸಮಾಧಿ ಪೀಠವು ಬೃಂದಾವನದ ರಾಧಾ-ದಾಮೋದರ ಮಂದಿರದ ಪರಿ ಸರದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ♦